

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 695/2023-43

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED] [REDACTED], a sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Advocatur Gémeš, Filipová & Partner AG, reg. č. FL-0002.539.075-9, Städtle 17, Vaduz 9490, Lichtenštajnské kniežatstvo, konajúcej prostredníctvom organizačnej zložky BOOM & SMART Slovakia, Dolná 6A, Banská Bystrica, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 63Cb/44/2020-949 z 10. októbra 2023 v znení opravného uznesenia Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 63Cb/44/2020-976 z 21. novembra 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 63Cb/44/2020-949 z 10. októbra 2023 v znení opravného uznesenia Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 63Cb/44/2020-976 z 21. novembra 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 63Cb/44/2020-949 z 10. októbra 2023 v znení opravného uznesenia Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 63Cb/44/2020-976 z 21. novembra 2023 **zrušuje a vec vracia** Okresnému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Banská Bystrica **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **1 009,77 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Uznesením č. k. I. ÚS 695/2023-17 z 19. decembra 2023 ústavný súd prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie

ústavnú sťažnosť sťažovateľov, ktorou sa domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku za dovolanie (ďalej len „napadnuté uznesenie“) v znení jeho opravného uznesenia vydaného na základe žiadosti sťažovateľov o opravu zjavnej nesprávnosti (ďalej len „opravné uznesenie“). Súčasne ústavný súd odložil právne účinky napadnutého uznesenia okresného súdu podľa § 130 zákona o ústavnom súde, a to až do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu v tejto veci.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovatelia v procesnom postavení žalovaných v konaní o zaplatenie istiny 75 000 eur neboli v konaní pred všeobecnými súdmi úspešní. Rozsudkom okresného súdu č. k. 63Cb/44/2020-597 z 2. mája 2022 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 43Cob/4/2023-767 z 20. apríla 2023 súdy žalobe v plnom rozsahu vyhovelí a žalobcovi priznali voči sťažovateľom nárok na náhradu trov konania vrátane trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu sťažovatelia podali v plnom rozsahu v zákonom stanovenej lehote dovolanie a 12. septembra 2023 podali okresnému súdu návrh na oslobodenie od súdneho poplatku za podané dovolanie v rozsahu 100 % poplatkovej povinnosti (v sume 8 860 eur, pozn.), ktorý odôvodňovali nedostatočnými majetkovými pomermi jednotlivo na strane sťažovateľky ako právnickej osoby, ako aj na strane sťažovateľa ako fyzickej osoby. Okresný súd posudzujúci pomery sťažovateľov k polovičnej výške súdneho poplatku za podané dovolanie (pri jeho elektronickom podaní) a konštatujúci, že sťažovatelia nepreukázali také pomery, ktoré by boli dôvodom na vyhovie ich žiadosti, nepriznal oslobodenie od súdneho poplatku za dovolanie (v sume 4 430 eur, pozn.). Následne boli sťažovatelia vyzvaní na úhradu súdneho poplatku za dovolanie vo výške 8 930 eur.

4. Z dôvodu zjavného rozporu medzi výškou súdneho poplatku za dovolanie určenou v napadnutom uznesení okresného súdu znejúceho na sumu 4 430 eur a na výšku súdneho poplatku určenú vo výzve okresného súdu na zaplatenie súdneho poplatku sťažovatelia podali 16. novembra 2023 podanie označené ako žiadosť o opravu zjavnej nesprávnosti. Po preskúmaní návrhu sťažovateľov súd zistil, že v predmetnom uznesení je zrejmá chyba v písaní v časti odôvodnenia v odseku 11, 13 a 15, tieto následne opravil a uviedol ich správne znenie, čím odstránil pôvodný rozpor medzi predmetným uznesením a výzvou na úhradu súdneho poplatku.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Sťažovatelia podali po vydaní opravného uznesenia okresného súdu ústavnú sťažnosť, ktorou namietajú porušenie práva na spravodlivý súdny proces. V ústavnej sťažnosti v úvode vysvetľujú, v čom vidia dôvod protiústavnosti nielen napadnutého uznesenia o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov, ale aj opravného uznesenia, a také porušenie práva na spravodlivý proces, ktoré si vyžaduje zásah ústavného súdu. Ťažisková sťažnostná argumentácia je viazaná na arbitrárnosť týkajúcu sa výšky súdneho poplatku za dovolanie a na arbitrárnosť pri vyhodnotení dôkazov preukazujúcich pomery sťažovateľov v intenciách § 254 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

6. K namietanej arbitrárnosti týkajúcej sa výšky súdneho poplatku za dovolanie sťažovateľa poukazujú na tieto nedostatky:

- a) súd nerozhodol o celom návrhu sťažovateľov na oslobodenie od súdneho poplatku za dovolanie vo výške 8 860 eur;
- b) z odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu (body 11, 13, 15) je zrejmé, že súd návrh na oslobodenie od súdneho poplatku spolu s predloženými dôkazmi posudzoval len k sume 4 430 eur so záverom, že majetkové pomery sťažovateľov svedčia v prospech úhrady súdneho poplatku k sume 4 430 eur, a nevysporiadal sa s majetkovými pomermi sťažovateľovi vo vzťahu k výške poplatku za dovolanie v sume 8 860 eur;
- c) v prípade sťažovateľov neboli majetkové pomery skúmané v korelácii k výške súdneho poplatku (8 930 eur) vyčíslenej vo výzve na úhradu súdneho poplatku (III. ÚS 289/2017);
- d) sťažovateľom nie je zrejmé, na základe ktorého ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) založil 50 % poníženie z poplatku v prípade, ak je dovolanie podávané elektronicky. Súčasne poukazujú na § 6 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého je sadzba poplatku 50 % zo sadzby ustanovenej v sadzobníku znížená najviac o 70 eur;
- e) súd vydaním opravného uznesenia, ktorým časť odôvodnenia týkajúceho sa úvah súdu o samotnej výške súdneho poplatku, ktorý je determinantom pre rozhodovanie o (ne)oslobodení od poplatkovej povinnosti, vypustil (bod 11) a ktorým opravil (v bode 11 a 15) pôvodnú sumu (4 430 eur) na novú sumu (8 930 eur), potvrdil nezákonnosť pri svojom prvotnom rozhodovaní;
- f) prepočty majetkových pomerov sťažovateľov uvedené v napadnutom uznesení v znení opravného uznesenia zostali nedotknuté, vôbec nekorešpondujú s výškou súdneho poplatku za dovolanie, ktorého sa opravné uznesenie týkalo, preto zo strany okresného súdu ide o prejav svojvôle, arbitrárnosti, keďže sa neopiera o právne normy Civilného sporového poriadku;
- g) ak mal okresný súd za preukázaný záver, že súdny poplatok vo výške 4 430 eur sú sťažovatelia schopní uhradiť, mohol návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku sčasti vyhovieť a poplatok za podané dovolanie znížiť o 50 %.

7. K namietanej arbitrárnosti týkajúcej sa posúdenia predložených dôkazov, ktorými sťažovatelia chceli súdu preukázať, že na úhradu plnej výšky súdneho poplatku nemajú dostatočné majetkové pomery, poukazujú na tieto nedostatky:

- a) v súvislosti s hodnotením preukazovania príjmov súd neuviedol, aký subjekt by mal potvrdiť, že sťažovatelia nedosiahli žiadne príjmy počas obdobia určeného okresným súdom;
- b) súd opomenul, že pre rozhodovanie o (ne)oslobodení od poplatkovej povinnosti je rozhodujúci stav v čase vydania uznesenia, a nie majetkové pomery sťažovateľov spred niekoľkých mesiacov;
- c) súd opomenul relevantný účtovný doklad (kniha pohľadávok a kniha záväzkov k 6. septembru 2023), z ktorého vyplývajú podstatné skutočnosti o majetkových pomeroch sťažovateľky v rozhodnom čase;
- d) súd nevenoval pozornosť mesačnej mzde sťažovateľa, ale spochybňoval unesenie dôkazného bremena vo vzťahu k jeho príjmom, ktoré časovo dopadajú na obdobie 5 a viac mesiacov pred vydaním napadnutého uznesenia, čo je v rozpore s § 254 CSP;
- e) stotožňovaním výšky vkladu spoločníka s trhovou hodnotou obchodného podielu súd hypoteticky niečo prezumuje bez akýchkoľvek objektívnych vstupných údajov a na základe týchto hypotéz zakladá rozhodnutie o neoslobodení sťažovateľov od poplatkovej povinnosti;

f) súd nevysvetlil, ako mesačný príjem manželky sťažovateľa (1 870 eur) môže bez ďalšieho slúžiť na úhradu súdneho poplatku, a konštatovaním o neexistencii jeho finančnej tiesne hrubo prekročil jazykové znenie § 254 ods. 1 CSP, ako aj jeho účel a zmysel (tým došlo k zúženiu okruhu kritérií, z ktorých sa vyhodnocujú pomery strany sporu, a to na finančnú tieseň).

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Na ústavnú sťažnosť reagoval aj predseda okresného súdu listom z 12. januára 2024, v ktorom poukázal na vyjadrenie zákonnej sudkyne z 10. januára 2024 s tým, že viac k veci neuvádza. Zákonná sudkyňa uviedla, že nezhoda medzi výškou súdneho poplatku (v napadnutom uznesení znejúcej na sumu 4 430 eur a vo výzve znejúcej na sumu 8 930 eur) ako dôvod zrejmej chyby v písaní bola opravená predmetným opravným uznesením, v ktorom bola uvedená správna výška súdneho poplatku (8 930 eur), a to v dotknutých častiach predmetného pôvodného uznesenia. Okresný súd zotrváva na názore, že predmetným opravným uznesením bola riadne odstránená chyba v písaní, ktorá bola v pôvodnom uznesení uvedená v časti výšky súdneho poplatku za dovolanie, bez toho aby sa akokoľvek zasiahlo do práv žalovaných. K sťažnostnej námietke týkajúcej sa spornej diskrepancie medzi výškou súdneho poplatku v napadnutom uznesení a vo výzve okresný súd už v pôvodnom uznesení vyčerpávajúco zhodnotil, prečo v rámci konkrétnych okolností prípadu a objektívnych a skutočných pomerov na strane žalovaných nepriznal oslobodenie od súdneho poplatku za dovolanie v celom rozsahu. Preto súd nepovažoval za potrebné opravným uznesením dopĺňať a rozširovať tieto dôvody a opravil predmetné uznesenie len v časti zrejmych vád.

9. Okresný súd tvrdí, že ťažisková argumentácia súdu v pôvodnom uznesení nie je arbitrárna, ale vyčerpávajúco reflektuje a hodnotí majetkové pomery na strane žalovaných. Po citácii relevantnej časti odôvodnenia nezmeneného opravným uznesením a po sumarizácii pomerov na strane žalovaného v 1. rade (t. j. sťažovateľka v 1. rade, *pozn.*) zdôrazňuje, že celkový súčet jeho majetkových hodnôt (11 809,89 eur) ďaleko prevyšuje hodnotu súdneho poplatku za dovolanie o viac ako 2 879,89 eur. Opravným uznesením došlo k oprave zrejmych chýb v písaní a v zrejmom omyle pri prepočte výšky súdneho poplatku za dovolanie v prípade elektronického podania. V pôvodnom uznesení však zostala bezo zmeny i argumentácia, z ktorej jednoznačne vyplýva, že už len pomery na strane žalovaného v 1. rade sú postačujúce na úhradu súdneho poplatku za dovolanie vo výške 8 930 eur. Z uvedených dôvodov (dostatočná argumentácia a objektívne dôvody na strane oboch žalovaných) súd nepovažoval za potrebné predmetné pôvodné uznesenie dopĺňať o ďalšie odôvodnenie.

10. Okresný súd pre doplnenie poukazuje na to, že sťažovatelia boli v priebehu prvostupňového ako aj odvolacieho konania zastúpení advokátskou kanceláriou so sídlom v zahraničí, čo podľa názoru okresného súdu indikuje poskytovanie drahších právnych služieb ako advokát na území Slovenskej republiky. Ďalej poukazuje na to, že iba odvolanie písané touto advokátskou kanceláriou obsahovalo 35 strán. Preto aj z týchto skutočností (aj napriek poznámke žalovaných, že služby boli poskytované *pro bono*) je zřejmé, že za služby tejto advokátskej kancelárie museli hradiť iste nemalé finančné prostriedky.

11. Okresný súd ďalej k argumentácii týkajúcej sa 50 % oslobodenia od súdneho poplatku uvádza, že Civilný sporový poriadok v § 254 nepíše o možnosti priznať oslobodenie od súdnych poplatkov v časti. Súd ani nemal dôvod na zvažovanie tejto možnosti, ak majetkové pomery sťažovateľa boli preukázateľne dostačujúce na úhradu súdneho poplatku za dovolanie v sume 8 930 eur.

12. Okresný súd uzatvára, že ústavnú sťažnosť považuje za podanú bez akéhokoľvek relevantného právneho a skutkového dôvodu. Predmetné pôvodné uznesenie okresného súdu obsahuje riadnu a vyčerpávajúcu argumentáciu, z ktorej jednoznačne vyplýva dostatok financií na úhradu súdneho poplatku za dovolanie. Z uvedených dôvodov navrhuje, aby ústavný súd ústavnú sťažnosť v celom rozsahu zamietol ako nedôvodnú.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

13. Zúčastnená osoba, ktorou je obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „zúčastnená osoba“), vo svojom vyjadrení k podanej ústavnej sťažnosti z 18. januára 2024 uviedla, že nesúhlasí s dôvodmi, ktoré sťažovatelia predložili v podanej ústavnej sťažnosti, a plne sa stotožňuje s právnym názorom okresného súdu. Tiež akcentuje, že je to práve žiadateľ, ktorý žiada oslobodenie od súdnych poplatkov a ktorý nesie dôkazné bremeno. Ak nepreukáže osobné, majetkové a zárobné pomery, súd nemôže rozhodnúť inak, než oslobodenie nepriznať. Ďalej poukazuje na pomerne rozsiahle a vyčerpávajúce odôvodnenie rozsudku krajského súdu č. k. 43Cob/4/2023-767 z 20. apríla 2023, ktorý v predmetnej veci rozhodoval ako odvolací súd. V tejto súvislosti dáva do pozornosti už neúčinný, no v tejto veci aj naďalej využiteľný § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku vyplývajúci zo základných princípov Civilného sporového poriadku, konkrétne čl. 5, a to z dôvodu, že uplatňovanie práva sťažovateľov je v tomto súdnom konaní zrejme bezúspešné.

14. Zúčastnená osoba poukazuje na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky týkajúcu sa potreby posudzovať stav majetkových pasív a aktív právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov z dlhodobejšieho hľadiska (sp. zn. 2 Obo 6/2008). Uvedené tvrdenie je v súlade s odôvodnením napadnutého uznesenia okresného súdu v časti týkajúcej sa zhodnotenia hospodárskych výsledkov. K tvrdeniu sťažovateľov o tom, že prenesenie podnikateľského rizika na štát nemá oporu v platnom práve, žalobkyňa poukazuje na obsahovo odlišný názorový prúd reprezentovaný judikatúrou najvyššieho súdu (sp. zn. 6 Sžf 23/2011, sp. zn. 8 Sžf 48/2011).

III.3. Replika sťažovateľov:

15. Sťažovatelia trvajú na svojich tvrdeniach uvedených v ústavnej sťažnosti, a vo svojej replike sa vyjadrili najmä k tvrdeniu súdu o tom, že zo zahraničného sídla advokátskej kancelárie vyplýva poskytovanie drahších právnych služieb:

- a) sťažovatelia boli zastúpení advokátskou kanceláriou prostredníctvom organizačnej zložky so sídlom na území Slovenskej republiky, ktorá poskytuje právne služby na území Slovenskej republiky v súlade s advokátskymi a inými právnymi predpismi platnými a účinnými na území Slovenskej republiky;
- b) pokiaľ ide o tvrdenie o drahších právnych službách a tvrdenie o úhrade nemalých finančných prostriedkov za tieto služby, tieto vykazujú znaky arbitrárnosti až zaujatosti, nie sú ničím podložené a nezakladajú sa na pravde;

c) pri rozhodovaní o oslobodení od súdneho poplatku je irelevantné, či sťažovatelia (ne)hradili právnomu zástupcovi akékoľvek finančné prostriedky, keďže pre rozhodovanie o oslobodení od súdneho poplatku je rozhodný stav v čase rozhodovania.

16. Sťažovatelia (s argumentačnou podporou komentovaného znenia § 254 Civilného sporového poriadku) oponujú tvrdeniu súdu o nemožnosti priznať sťažovateľom aspoň 50 % oslobodenia od súdneho poplatku za dovolanie. Tiež uvádzajú, že ich tvrdenia o arbitrárnosti napadnutého uznesenia sú podporené skutočnosťami, ktoré súd uvádza vo vyjadrení, ktoré však v napadnutom uznesení neuviedol, a teda ich vo vyjadrení „*doodôvodňuje*“.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

17. Predmetom prieskumu v prerokúvanej veci je rozhodnutie okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku, zatiaľ čo v zmysle judikatúry ústavného súdu platí, že samotné nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku samo osebe ešte nesignalizuje porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porov. II. ÚS 142/04, III. ÚS 344/2012, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015).

18. Ústavný súd z uvedeného pravidla pripustil už opakovane v judikatúre výnimky, a to vtedy, ak výsledok rozhodovania o oslobodení od súdnych poplatkov dosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. Ústavný súd je oprávnený v *ojedinelých* prípadoch zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o poplatkovej povinnosti, a to iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu o neoslobodení od povinnosti zaplatiť súdny poplatok došlo vzhľadom na výšku súdneho poplatku posudzovanú v rámci konkrétnych okolností prípadu a ekonomických (finančných) možností sťažovateľa zaplatiť tento súdny poplatok a vzhľadom na fázu konania pred všeobecným súdom k obmedzeniu samotnej podstaty práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porovnaj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Jedamski a Jedamska proti Poľsku z 26. 7. 2005, sťažnosť č. 73547/01, body 60 a 66).

19. Pre sťažovateľov má nespornú ústavnoprávnu relevanciu tá skutočnosť, že rozhodnutie súdu o neslneí zákonných predpokladov priznania oslobodenia od súdneho poplatku v zmysle § 254 ods. 1 CSP sa priamo negatívne premieta do práva na ich prístup k (dovolaciemu) súdu. Intenzitu opodstatňujúcu porušenie ich základného práva na súdnu ochranu vidia jednak v arbitrárnosti týkajúcej sa samotného ustálenia výšky súdneho poplatku, ako aj v arbitrárnosti týkajúcej sa hodnotenia nimi predložených dôkazov na účel preukázania, že ich pomery odôvodňujú priznanie oslobodenia od súdneho poplatku.

20. Hlavnou úlohou ústavného súdu v pozícii nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) je na podklade sťažnostnej argumentácie posúdiť, či došlo k takému arbitrárnemu ustáleniu výšky súdneho poplatku a k takému arbitrárnemu a formalistickému hodnoteniu zisteného skutkového stavu (majetkové pomery sťažovateľky v 1. rade ako právnickej osoby a sťažovateľa v 2. rade ako fyzickej osoby a ich schopnosti uhradiť poplatok za dovolacie konanie), ktoré by znamenalo odopretie prístupu k dovolaciemu súdu, a teda ústavne neakceptovateľný stav.

IV.1. K námiatke arbitrárnosti napadnutého uznesenia o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku (v znení jeho opravného uznesenia) týkajúcej sa ustálenia výšky súdneho poplatku za dovolanie:

21. Z návrhu sťažovateľov na oslobodenie od súdneho poplatku vyplýva, že preukazovali, že majetkové pomery tak sťažovateľky v 1. rade ako právnickej osoby, ako aj majetkové pomery sťažovateľa v 2. rade ako fyzickej osoby nie sú dostatočné na to, aby mohli zaplatiť súdny poplatok vo výške 8 860 eur. Možno sa domnievať, že sťažovatelia stanovili výšku tejto sumy v súlade s položkou 1 písm. a) Sadzobníka súdnych poplatkov [6 % z ceny predmetu konania 75 000 eur (4 500 eur)] vo výške dvojnásobku poplatku za dovolanie (suma 9 000 eur) podľa § 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch. Ústavnému súdu však nie je zrejmé, keďže to z návrhu sťažovateľov nevyplýva, na základe akého ustanovenia dospeli ku konečnej sume súdneho poplatku za dovolanie práve vo výške 8 860 eur, čo napokon ani nie je pre súdenú vec podstatné.

22. Okresný súd hneď v úvode relevantnej časti svojho uznesenia vymedzil sumu súdneho poplatku za dovolanie vo výške 4 430 eur, čo odôvodnil uplatnením 50 % zľavy využitím elektronickej formy podania. Rovnako aj v tomto prípade možno predpokladať, že aplikoval popri položke 1 písm. a) Sadzobníka súdnych poplatkov aj § 6 ods. 2 a 3 zákona o súdnych poplatkoch (zníženie percentuálnej sadzby zo 6 % na 3 %, t. j. zníženie zo sumy 4 500 eur na 2 250 eur, vo výške dvojnásobku poplatku za dovolanie v sume 4 500 eur zníženej o 70 eur, čo činí celkovú sumu poplatku za dovolanie vo výške 4 430 eur). Na tomto mieste je možné uznať relevanciu sťažnostnej námietky o absencii relevantného odkazu na aplikované právne normy zákona o súdnych poplatkoch v napadnutom uznesení (bez ohľadu na to, že takýto odkaz sa nachádza vo výzve na zaplatenie súdneho poplatku, *pozn.*), prostredníctvom ktorého by súd vysvetlil mechanizmus určenia sumy súdneho poplatku, a čím by zvýšil presvedčivosť svojho rozhodnutia. Ústavný súd nespochybňuje, že by bolo vhodné, aby súd dbal aj pri tomto postupe na čo najpresnejšiu formuláciu. Súčasne je potrebné uviesť, že tento „podružný“ nedostatok by sám osebe zrejme nepredstavoval dôvod na zrušenie napadnutého uznesenia.

23. Po ustálení výšky súdneho poplatku a po vyhodnotení individuálnych pomerov sťažovateľky v 1. rade explicitne okresný súd vyslovil záver, že súdny poplatok za podané dovolanie vo výške 4 430 eur je schopná uhradiť (bod 11). Taktiež vyhodnocoval individuálne pomery sťažovateľa v 2. rade (nie však výslovne k ustálenej výške súdneho poplatku, *pozn.*), výsledkom ktorého bolo konštatovanie, že nie je v stave finančnej tiesne (bod 12). Následne, vzhľadom na skutočnosti, že sťažovateľ v 2. rade je jediným konateľom a spoločníkom sťažovateľky v 1. rade, konštatujúc možnosť odpredať obchodný podiel v hodnote minimálne za sumu 5 000 eur, formuloval svoj skutkový záver (k ustálenej výške súdneho poplatku v sume 4 430 eur) o tom, že sťažovatelia nepreukázali také pomery, ktoré by boli dôvodom na vyhovie ich žiadosti (bod 13, ako aj body 14 – 15).

24. Ústavný súd k tejto relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia poukazuje na skutočnosť, že v danom prípade vystupujú dva subjekty na žalovanej strane sporu. Vo vzťahu k týmto dvom subjektom na žalovanej strane sporu súd osobitne skúmal ich pomery (k výške 4 430 eur), čo by mohlo nejasne naznačovať ich povinnosť zaplatiť súdny poplatok samostatne. Záver v napadnutom uznesení (body 13 až 15) však minimálne nepriamo indikuje ich povinnosť uhradiť (jeden) súdny poplatok (vo výške 4 430 eur) spoločne a nerozdielne (pravdepodobne podľa § 2 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch, *pozn.*). Hoci v ďalšom priebehu konania okresný súd

vo vzťahu k oboj sťažovateľom explicitne vo výzve na zaplataenie súdneho poplatku formuloval poplatkovú povinnosť ako spoločnú a nerozdielnú, avšak vo výške približne dvojnásobku ustálenej sumy súdneho poplatku v napadnutom uznesení (8 930 eur), čo by mohlo znamenať aj *faktické* uloženie samostatnej poplatkovej povinnosti sťažovateľke v 1. rade a samostatnej poplatkovej povinnosti sťažovateľovi v 2. rade [najprv zníženie percentuálnej sadzby zo 6 % na 3 %, t. j. zníženie zo sumy 4 500 eur na 2 250 eur, potom zvýšenie na sumu 4 500 eur (ako dvojnásobok poplatku za dovolanie), následné vynásobenie dvomi (t. j. 2 subjekty na strane žalovaných), čo predstavuje sumu 9000 eur, a napokon zníženie o 70 eur (§ 6 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch), čo činí celkovú sumu poplatku za dovolanie vo výške 8 930 eur, *pozn.*].

25. Aj napriek snahe čítať napadnuté uznesenie s porozumením bez explicitného a jednoznačného vysvetlenia, či ide o poplatkovú povinnosť samostatnú, či poplatkovú povinnosť spoločnú a nerozdielnú, bez presného mechanizmu určenia, resp. výpočtu súdneho poplatku, bez uvedenia akéhokoľvek právneho podkladu, z ktorého súd vychádzal, a pri neodôvodnenom a zjavne neopodstatnenom rozpore medzi výškou súdneho poplatku v napadnutom uznesení a vo výzve na zaplataenie súdneho poplatku, ústavný súd je stále zakotvený len v rovine domnienok, čo činí napadnuté uznesenie okresného súdu nelogickým, nekonzistentným a nezrozumiteľným. V konečnom dôsledku tento stav predstavuje porušenie práva na spravodlivý proces v podobe nepreskúmateľnosti rozhodnutia.

26. Odhliadnuc od už popísaných nedostatkov napadnutého uznesenia okresného súdu, je práve správne ustálenie výšky súdneho poplatku ústrednou témou tejto súdnej veci. Ústavný súd zdôrazňuje, že výška súdneho poplatku je relevantnou skutočnosťou, na ktorú je potrebné vziať zreteľ pri posudzovaní oslobodenia od súdneho poplatku, pretože majetkové pomery strany sú skúmané v korelácii k výške súdneho poplatku. Z uvedeného možno vyvodiť, že ešte pred vytvorením skutkového základu o tom, či pomery strany odôvodňujú priznanie oslobodenia od súdneho poplatku, je dôležité, aby si súd v súlade so zákonom o súdnych poplatkoch nespochybniteľne ustálil výšku súdneho poplatku. Inými slovami, súd nemôže správne vyhodnotiť pomery strany, keď nie je správne, jasne a konzistentne ustálená výška súdneho poplatku.

27. V predmetnom konaní teda okresný súd okrem iného pochybil aj tým, že poplatková povinnosť sťažovateľov vo výzve bez akéhokoľvek zmysluplného a logického vysvetlenia znela na dvojnásobok výšky súdneho poplatku (8 930 eur) naproti výške, ktorú súd ustálil v napadnutom uznesení a vo vzťahu ktorej posudzoval pomery sťažovateľov (4 430 eur). Je preto pochopiteľná iniciatíva sťažovateľov v podobe podania žiadosti o opravu zjavnej nesprávnosti, v ktorej poukazovali na zjavný rozpor výšky súdneho poplatku vo výzve s výškou súdneho poplatku určenou v napadnutom uznesení. Na tento návrh okresný súd reagoval vydaním napadnutého opravného uznesenia, ktoré podľa názoru súdu ešte viac umocňuje zmätočnosť postupu súdu v predmetnej veci.

28. Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že okresný súd vydaním napadnutého uznesenia nepostupoval v súlade s účelom a významom § 224 CSP, v ktorom sa opravujú formálne a technické chyby, keď z podstatnej časti odôvodnenia (v bodoch 11 a 13) vypustil právny základ v podobe ustálenia výšky súdneho poplatku (ku korelácii ktorej súd následne posudzoval pomery strany), na ktorom postavil výrok o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku. Vecnú nesprávnosť pri ustálení výšky súdneho poplatku rozhodne nie je možné stotožňovať s písárskou chybou, chybou v počítaní či následkom náhleho a okamžitého zlyhania duševnej či mechanickej

činnosti osoby, ktorá rozhodnutie vyhotovovala. Rovnako je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľný postup súdu spočívajúci v prepísaní už raz ustálenej výšky súdneho poplatku, ku ktorej už posudzoval pomery strany, o to viac, ak ide o dvojnásobok pôvodne určenej sumy. V danom prípade ide o taký výklad zákona, ktorý nemá oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona, čo predstavuje jednu z podôb arbitrárnosti súdneho rozhodnutia (I. ÚS 115/2020). Ústavný súd už len na doplnenie dodáva, že ak súd mal v úmysle odstrániť rozpor medzi predmetným uznesením a výzvou na úhradu poplatku za dovolanie, ako akceptovateľnejšia forma sa javí oprava výzvy na zaplatenie súdneho poplatku v časti sumy súdneho poplatku, a to v súlade s ustálenou sumou súdneho poplatku v napadnutom uznesení (t. j. 4 430 eur).

29. Ústavný súd musí zdôrazniť, že identifikované nedostatky napadnutého uznesenia o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku týkajúce sa zjavného právneho omylu súdu pri ustálení sumy súdneho poplatku v spojení so zjavným interpretačným excesom pri vydaní napadnutého opravného uznesenia dosahujú takú kritickú intenzitu, ktorá nepochybne vyúsťuje do porušenia práva na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces. Keďže ide o také arbitrárne rozhodnutie, ktoré predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces, jediným riešením je kasačný zásah ústavného súdu (bod 1 a 2 výroku tohto nálezu).

VI.2. K námietke arbitrárnosti napadnutého uznesenia o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku týkajúcej sa hodnotenia dôkazov odôvodňujúcich pomery sťažovateľov:

30. Podstatou ďalšieho okruhu sťažostnej argumentácie je sťažovateľmi namietané arbitrárne hodnotenie informácií zistených z predložených dôkazov. Je potrebné uviesť, že odkrývanie vlastnej myšlienkovvej činnosti súdu, oznamovanie súdu strane konania, čo z jednotlivých informácií pre nich vyplýva a čo jednotlivé informácie dokazujú, predstavuje zásadnú črtu celkovej presvedčivosti odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Kľúčovou otázkou pri posudzovaní kvality odôvodnenia rozhodnutia je kvalita odpovedí na otázky, ktoré sa vyskytli v konaní.

31. V okolnostiach tejto veci sa ústavný súd zameria práve na to, či okresný súd pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľov v rámci zákonom danej diskrečnej právomoci pri interpretácii § 254 ods. 1 CSP využil príležitosť na presvedčivé vyhodnotenie podstatných skutkových okolností veci, t. j. pomerov sťažovateľov odôvodňujúcich oslobodenie od súdneho poplatku. Vzhľadom na konštatovanú zmätočnosť postupu súdu v súvislosti s ustálením výšky súdneho poplatku ústavný súd bude posudzovať vyhodnotenie pomerov v korelácii k takej výške súdneho poplatku (4 430 eur), ktorá bola súdom pôvodne vymedzená v napadnutom uznesení.

32. Ústavný súd zdôrazňuje, že sa prikláňa k takej interpretácii § 254 CSP, ktorá umožní čo najobjektívnejšie posúdenie pomerov sporovej strany, to znamená bez prihliadnutia na generalizovanú povahu subjektu žiadateľa. Zohľadnenie predmetu sporu, a najmä dôsledné vysporiadanie sa s konkrétnymi argumentmi strany, ktorá o oslobodenie žiada, a zhodnotenie jej skutočných majetkových pomerov, ktoré musí súdu preukazovať, sú zárukou zachovania základného práva na prístup k súdu (IV. ÚS 187/2022). Objektívne posúdenie finančnej situácie nemôže byť založené iba na hypotetickej možnosti zaplatiť súdny poplatok, ale musí vychádzať zo skutočností preukázaných v konaní (I. ÚS 295/2020). Zároveň nesmie byť výška poplatkovej povinnosti pre poplatníka likvidačná, v takom prípade nemožno trvať na úhrade súdneho poplatku, resp. na jej úhrade v celom rozsahu. Inak by ustanovenie o priznaní oslobodenia nemalo zmysel a neplnilo by zamýšľaný účel. Ústavný súd v intenciách judikatúry Európskeho súdu pre ľudské

práva tiež pripomína, že všeobecné súdy sú pri rozhodovaní o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov povinné s ohľadom na všetky podstatné skutočnosti vyskytujúce sa v konkrétnom prípade a význam práva na súdnu ochranu v demokratickej spoločnosti primerane vyvažovať záujem štátu na vyberaní súdnych poplatkov za rozhodovanie sporov a záujem účastníka konania uplatňujúceho si svoj nárok (resp. práva) súdnou cestou (porovnaj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Kreuz proti Poľsku z 19. 6. 2001, sťažnosť č. 28249/95, bod 66).

33. Právne úvahy okresného súdu prezentované v napadnutom uznesení však zákonným kritériám ustanoveným v § 254 ods. 1 CSP a uvedeným judikატúrny východiskám nezodpovedajú. Okresný súd síce vykonal určitú lustráciu finančnej situácie sťažovateľov, zistené majetkové pomery v odôvodnení opísal (body 11 – 13), no tieto už objektívne nevyhodnotil v súlade s dikciou § 254 CSP s prihliadnutím na samotnú výšku určeného súdneho poplatku za dovolanie. Ako hypotetická konštrukcia možnosti zaplatiť súdny poplatok vyznieva vyhodnotenie potenciálnych príjmov sťažovateľky v 1. rade za kalendárny rok 2023 (*„...momentálne sa blíži koniec kalendárneho roka 2023 a príjmy za tento kalendárny rok môže mať žalovaný 1/ úplne odlišné od príjmov v roku 2022.“*). K nadväzujúcemu tvrdeniu súdu o tom, že tieto príjmy sťažovateľka v 1. rade nijako nedokladovala či nepreukazovala ich zápornú hodnotu, ústavný súd poukazuje na ďalšie dôkazy pripojené k žiadosti o priznanie oslobodenia od súdneho poplatku, ktorými sú kniha pohľadávok a kniha záväzkov sťažovateľky v 1. rade, s ktorými sa okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia vôbec nevysporiadal.

34. Rovnako hypoteticky vyznieva argumentácia súdu vo vzťahu k sťažovateľovi v 2. rade k príjmom jeho manželky. V tejto časti sú úvahy o vzájomnom spolužití, o trvaní manželstva, o povinnosti zabezpečovať si v zásade rovnakú životnú úroveň podľa príslušných ustanovení zákona o rodine, a z toho vyplývajúci vágny záver, že sťažovateľ v 2. rade nie je v stave finančnej tiesne (bez toho, aby boli vyhodnotené ku konkrétnej výške súdneho poplatku, *pozn.*), nadbytočné a odbiehajúce od podstaty zákonných ustanovení § 254 ods. 1 CSP. Podľa názoru ústavného súdu majetkové pomery manžela strany sporu v podobe jeho pravidelného príjmu možno považovať za iné ako skutočné pomery strany, ktoré z hypotézy zákonného znenia § 254 ods. 1 CSP ani pri extenzívnom výklade nevyplývajú (m. m. I. ÚS 295/2020).

35. Ústavný súd ďalej hodnotí, že okresný súd otočil podstatu rozhodovania o oslobodení od súdneho poplatku, ak v odôvodnení len spomenul aktuálny príjem sťažovateľa v 2. rade v podobe jeho mesačnej mzdy (v sume 365 eur), no zásadnú relevanciu priznal minulým majetkovým pomerom sťažovateľa v 1. rade [jeho príjem ako samostatne zárobkovo činné osoby za uplynulé zdaňovacie obdobie vo výške 5 583,74 eur či nedokladovaný, ale súdom predpokladaný príjem za obdobie od 1. 1. 2023 do 12. 6. 2023 (keď došlo k pozastaveniu živnostenského oprávnenia sťažovateľa v 2. rade)]. V súlade s právom na spravodlivý súdny proces je však žiaduci opačný výklad, a to povinnosť vyhodnotiť skutočné pomery strany, ktoré sťažovateľ v 2. rade súdu preukázal, a nie sústrediť sa na minulé pomery, keďže z dikcie § 254 ods. 1 CSP ani pri jeho extenzívnom výklade nevyplýva možnosť posudzovať minulé majetkové pomery strany (m. m. I. ÚS 295/2020).

36. Napokon okresný súd argumentuje možnosťou sťažovateľov odpredať obchodný podiel za sumu minimálne 5 000 eur, čo by znamenalo, že sú schopní zaplatiť súdny poplatok za dovolanie vo výške 4 430 eur. Ústavný súd na jednej strane uznáva, že samotná existencia vkladu spoločníka síce predstavuje majetkovú hodnotu, ktorú možno speňažiť a následne tento výťažok použiť

na zaplatenie súdneho poplatku, avšak na strane druhej súd musí starostlivo zvážiť, či môže tento postup spravodlivo žiadať. Okresný súd však v súdnej veci rezignoval na akékoľvek zvažovanie či vyvažovanie protichodných záujmov štátu na vyberaní súdnych poplatkov a strany sporu na prístup k súdu, a aj napriek tomu, že výška poplatkovej povinnosti sa zdá byť pre sťažovateľov likvidačná, trval na úhrade súdneho poplatku. V tomto prípade ustanovenie o priznaní oslobodenia nemá zmysel a nenapĺňa zamýšľaný účel. Analogicky môže ísť o taký prípad, ak by z dôvodu úhrady poplatku bolo nevyhnutné predať nehnuteľnosť, na bývanie v ktorej je poplatník odkázaný (m. m. II. ÚS 218/2022). Pri primeranej aplikácii na podnikateľský subjekt tak vyznieva požiadavka súdu predať obchodný podiel rozporuplne minimálne k ústavne zaručenému právu sťažovateľov podnikateľ (čl. 35 ústavy). Ústavný súd uzatvára, že v prípade absencie zmysluplného a starostlivého vyvažovania rôznych záujmov štátu a strany sporu nie je akceptovateľné vyžadovať od strany sporu, aby odpredala svoj obchodný podiel len na splnenie poplatkovej povinnosti.

37. Rovnako ani argument okresného súdu v neprospech priznania oslobodenia od súdneho poplatku týkajúci prezumpcie dostatočných majetkových pomerov sťažovateľov v prípade výberu advokátskej kancelárie so sídlom v zahraničí obsiahnuté vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti (bod 10 tohto nálezu) nemôže obstať. Je výsostným právom strany sporu zvoliť si advokáta podľa jej určených kritérií vrátane práva dohodnúť sa spoločne s advokátom na podobe odmeny za právne služby. Podľa § 24 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov môže advokát poskytnúť právne služby za zníženú odmenu alebo aj bezplatne. Rozhodnutie strany sporu dať sa v civilnom konaní zastupovať advokátom, ktorý má sídlo v zahraničí, jej nemôže byť na ujmu v konaní o návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku. Skutočnosť, či je strana sporu v konaní zastúpená advokátskou kanceláriou s tuzemským alebo zahraničným sídlom, je v konaní o individuálnom priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov irelevantná. Túto skutočnosť nemožno subsumovať pod skutočné pomery strany, v opačnom prípade by išlo o arbitrárny výklad § 254 ods. 1 CSP.

38. Pokiaľ ide o otázku posudzovania podnikateľského rizika vo vzťahu k oslobodeniu od súdnych poplatkov podľa § 254 ods. 1 CSP načrtnutú zúčastnenou osobou (bod 14 tohto nálezu), ústavný súd vo svojej recentnej judikatúre (I. ÚS 283/2023, I. ÚS 268/2023, IV. ÚS 187/2022) nepovažuje za ústavne akceptovateľnú aplikáciu kritéria podnikateľského rizika a ani hodnotenie dôvodov, pre ktoré sa strana konania ocitla v nepriaznivej majetkovej situácii. Rovnako nepovažuje za dôvodné diverzifikovať skúmanie splnenia podmienok na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov vo vzťahu k fyzickej osobe, resp. právnickej osobe (m. m. IV. ÚS 187/2022). Nemá žiaden skutkový a právny dôvod odchýliť sa od tejto judikatúrnej línie v právnej veci sťažovateľov a potvrdzuje, že ide o taký výklad § 254 ods. 1 CSP, ktorý rešpektuje jeho jazykové znenie v nadväznosti na účel oslobodenia od súdnych poplatkov, ktorým je zabezpečiť právo na prístup k súdu tomu, kto nie je spôsobilý zaplatiť súdny poplatok, bez ohľadu na skúmanie dôvodov, pre ktoré sa do nepriaznivej situácie dostal (či je to podnikateľské riziko, prípadne iný dôvod).

39. Zúčastnená osoba ďalej „navádza“ ústavný súd na prieskum dôvodov rozhodnutia vo veci samej, z ktorých má vyplynúť záver o zjavne bezúspešnom uplatňovaní práva sťažovateľmi. Načrtla tak jednu z relevantných kritérií z hľadiska aplikácie § 254 ods. 1 CSP, a to pravdepodobnosť úspechu v danom konaní na strane sťažovateľov. Ústavný súd zdôrazňuje, že vyhodnotenie, či ide v konkrétnom prípade o zjavné zneužitie práva, alebo svojvoľné a zrejme bezúspešné uplatňovanie

alebo bránenie práva, je v prvom rade vecou všeobecného súdu. V právnej veci sťažovateľov sa však okresný súd týmto kritériom nezaoberal. Z povahy princípu subsidiarity preto ústavný súd nemôže nahrádzať činnosť okresného súdu a ani ho inak „suplovať“ vo vyhodnotení otázky, ktoré prislúcha všeobecným súdom. Ústavný súd v tejto súvislosti apeluje na okresný súd, aby pri vysporiadaní sa s týmto kritériom ako materiálnym korektívom, ktorý nepriamo a čiastočne plní preventívnu funkciu súdnych poplatkov, ktorá sleduje predchádzanie, resp. obmedzuje zaťažovanie súdov pred šikanóznymi žalobami a vedením akademických sporov (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 1014.), zohľadnil aj ústavnoprávne relevantné hľadiská koncentrované v náleze ústavného súdu č. k. I. ÚS 295/2020-47 z 8. decembra 2020, najmä pokiaľ ide o vyhodnotenie, či v danom prípade ide o zjavne zneužívanie práva (bod 49).

40. Ústavný súd na záver v súvislosti so spornou otázkou o čiastočnom oslobodení od súdneho poplatku poukazuje na závery právnej vedy, s ktorými sa stotožňuje, podľa ktorých, hoci právna úprava výslovne neupravuje čiastočné oslobodenie od súdneho poplatku, k tejto skutočnosti nebráni žiadna prekážka, aby súd priznal oslobodenie len čiastočne. Ak je súd *ad hoc* legitimovaný na také rozsiahle imunizovanie strany od zákonnej povinnosti, nepochybne má právo priznať jej prípadne aj menej rozsiahle oslobodenie od zákonnej povinnosti tak, aby bola zachovaná poplatková povinnosť v rozsahu závislom od okolností konkrétneho prípadu, ktorý zohľadňuje pomery strany (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 1019.).

41. Na základe už uvedených dôvodov ústavný súd hodnotí odôvodnenie napadnutého uznesenia o nepriznaní oslobodenia sťažovateľov od súdneho poplatku ako arbitrárne vo vzťahu k právnej úvahe a hodnoteniu predložených dôkazov o ich majetkových pomeroch. Zároveň napadnuté uznesenie možno vyhodnotiť ako formalistické bez zohľadnenia všetkých relevantných okolností popierajúce zmysel a účel inštitútu oslobodenia, čo tiež neakceptovateľne zasahuje do základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu a ich práva na spravodlivý proces. Ústavný súd preto vyslovil porušenie uvedených práv sťažovateľov predmetným rozhodnutím okresného súdu (bod 1 výroku tohto nálezu).

42. Keďže okresný súd napadnutým uznesením v znení svojho opravného uznesenia porušil základné právo sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj ich právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd zrušil toto rozhodnutie a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

43. Na tomto mieste ústavný súd zdôrazňuje, že nevyslovuje právny názor k otázke, či sťažovateľom prináleží, resp. neprináleží oslobodenie od súdnych poplatkov v napadnutom konaní, pretože toto posúdenie bude po náležitom zohľadnení relevantných skutočností opätovne úlohou okresného súdu po vrátení veci na ďalšie konanie. Inými slovami, po vrátení vecí bude úlohou okresného súdu opätovne posúdiť návrh sťažovateľov na oslobodenie od súdnych poplatkov a ich majetkové pomery posúdiť aj v korelácii k správne a zákonne určenej výške súdneho poplatku, pričom je viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze.

IV.3. K zániku účinkov rozhodnutia o odklade vykonateľnosti:

44. Podľa § 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde odklad vykonateľnosti aj dočasné opatrenie zanikajú najneskoršie právoplatnosťou rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej, ak ústavný súd nerozhodne o ich skoršom zrušení.

45. V súlade s citovaným ustanovením zákona o ústavnom súde zanikajú okamihom nadobudnutia právoplatnosti tohto nálezu *ex lege* účinky uznesenia ústavného súdu č. k. I. ÚS 695/2023-17 z 19. decembra 2023, ktorým boli odložené právne účinky napadnutého uznesenia okresného súdu v znení opravného uznesenia okresného súdu.

V.

Trovy konania

46. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 1009,77 eur.

47. Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v znení účinnom od 1. 1. 2024 je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/4 z výpočtového základu (v znení účinnom do 31. 12. 2024 základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby bola 1/6 z výpočtového základu).

48. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb; zníženie sa uplatní pri zastupovaní druhej a ďalšej osoby.

49. Za účelne vynaložené ústavný súd považoval tri úkony právnej služby vyplývajúce z obsahu spisu: a) dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (1. prevzatie a príprava právneho zastúpenia a 2. podanie ústavnej sťažnosti), a to v sume 467,44 eur, a b) jeden právny úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 (replika k vyjadreniu odporcu), a to v sume 542,34 eur. Ústavný súd teda stanovil náhradu trov konania v sume 1009,77 eur (bod 3 výrokovej časti nálezu).

50. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 15. februára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu